

Fonds toerusting gemeenteraadsleden

Investeren in democratische impact voor kennisontwikkeling en toerusting van raadsleden

Fonds toerusting gemeenteraadsleden, Investeren in democratische impact voor kennisontwikkeling en toerusting van raadsleden, uitgave van Raadslid.Nu, opgesteld door Jean Eigeman ID, december 2016-januari 2017

Opmaat

Investeren in democratische impact

Er is al veel geschreven over opleidingen en trainingen voor raadsleden: wie dat moet betalen, de rol van partijen, wat voor programma's er moeten komen, wie dat moet doen. Dat gaan we allemaal niet meer beschrijven. Het is nu tijd voor concretisering. Dat is niet gemakkelijk maar wel noodzakelijk. Er komt binnen afzienbare tijd een nieuw kabinet, er zijn in 2018 raadsverkiezingen, de tijd dringt.

Het gaat over belangrijke zaken. Democratische vernieuwing, bestuurlijke legitimatie in een nieuwe outfit. Vernieuwde autoriteit door gemeenteraden die op zoek gaan naar het maatschappelijk initiatief, naar dorpsgemeenschappen en stadsbuurten die zaken zelf willen en kunnen regelen. Niet door los te laten maar door ruimte te maken en te verbinden. Dat kan betekenen dat de (lokale) overheid de vraag durft te stellen waar zij zelf hindermacht is. Niet om zichzelf weg te definiëren, juist niet. Wel om haar rol scherper te maken.

Dat vraagt gemeenteraden en gemeenteraadsleden die zich goed moeten kunnen toerusten, die passende kennis en competenties kunnen verwerven. Dat vergt een dagelijks bestuur en een organisatie die zich bewust is van die noodzaak. Dat betekent een stevige rol voor de griffie als eerstelijnsondersteuner van de gemeenteraad.

Dat vraagt ook om aandacht voor de rekrutering van nieuwe deelnemers aan het lokaal democratisch proces. Dat kan via aandacht voor burgerschapsvorming in en buiten onderwijs. Dat kan ook door samen met politieke partijen te zoeken naar vormen om raadswerk en andere vormen van meedoen interessant te maken met scholing en toerusting.

Ook nationaal is er groot belang bij dit vraagstuk. Stabiliteit en dynamiek in onze gedecentraliseerde eenheidstaat vragen een wederzijdse betrokkenheid van overheden. Het "multi governance" perspectief zoals dat ook internationaal in de belangstelling staat, kan niet zonder. Dat staat nog naast het belang dat in onze democratie het lokaal niveau ook kraamkamer is voor politieke en bestuurlijke competentieontwikkeling nationaal. Dat vraagt om investeringen. Investeren voor democratische impact.

Opdracht en aanpak

Aan dit rapport ligt een opdracht ten grondslag van Raadslid.Nu

Het doel van de opdracht is tweeledig:

Doel 1. is een verkenning die een globaal idee geeft van wat uiteenlopende stakeholders ieder afzonderlijk voor raadsleden doen in termen van toerusting en opleiding en wat ze samen kunnen doen. Die verkenning krijgt vorm door een aantal snelle schakelingen tussen voorhanden documenten en door gesprekken.

Doel van deze oriëntatie is meerzijdig: een beeld opbouwen van activiteiten relevant voor het overzicht van ondersteuning en toerusting van raadsleden, de erkenning van het belang van toerusting, bereidheid en mogelijkheden om te investeren en inzicht te verwerven in financiële technieken om een adequate regeling in de vorm van een Raadsfonds vorm te geven.

Doel 2. is de opbrengst van deze verkenning gezamenlijk te bespreken met verschillende relevante stakeholders om te komen tot de aanzet voor een actieplan voor meer samenwerking ten behoeve van raadsleden in 2018. Hierbij zal nadrukkelijk worden gekeken hoe en onder welke condities het beste een fonds voor toerusting van gemeenteraadsleden gerealiseerd kan worden. Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor het ministerie van Binnenlands Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

4

De aanpak bestaat uit:

1. een korte check van relevante documenten¹, een verkenning van het aanbod², een serie van 10 gesprekken met kernactoren³
2. een rubricering van informatie
3. een review van de bevindingen onder 1
4. de formulering van een aantal voorlopige conclusies
5. de aanzet voor een actieplan

Het eerste concept is in een reflectiesessie met een aantal actoren uit het veld en enkele deskundigen besproken⁴. De resultaten van deze bijeenkomst zijn in het definitieve rapport verwerkt. Waar relevant zijn de wijzigingen van een noot voorzien.

---

¹ Een overzicht in bijlage 1.

² Een overzicht in bijlage 2.

³ Een overzicht in bijlage 3.

⁴ Deelnemers en programma in bijlage 4.

Informatie op rij

Relevante documenten⁵

In de afgelopen jaren is veel geschreven en veel gediscussieerd over het belang van de lokale democratie, over de rol van gemeenteraden en over de kwaliteit en toerusting van raadsleden. Alleen al 2016 laat een reeks van rapporten en onderzoeken zien die stuk voor stuk de moeite waard zijn.

Dat geldt voor verschillende stakeholders. De VNG heeft het afgelopen jaar twee belangrijke rapporten uitgebracht.

Het jaarbericht 2016 is onder leiding van de Amsterdamse wethouder Kasja Ollongren geschreven en uitgedacht. Het bevat een aantal belangrijke aanbevelingen over de gemeenteraad van de toekomst, ook over toerusting, kennisoverdracht e.d. In het VNG magazine van 10 juni 2016 zegt Ollongren daar o.m. over dat raadsleden “geen professionals moeten worden”. Wel dat zij betere ondersteuning verdienen. Het rapport stelt: “Investeer in vakmanschap van raadsleden” met financiële prikkels (meer €€) voor partijen en fracties. Maar ook voor individuele raadsleden via de raadsgriffie, zowel beleidsinhoudelijk als aan de technische kant. Ollongren c.s. bepleiten aandacht voor opleiding, kennisdeling en kennisuitwisseling binnen een soort Gemeenteraadsacademie.

Ook de commissie onder leiding van de Brabantse commissaris van de Koning Wim van de Donk bepleit in 2016 in haar rapport over toekomstgericht lokaal bestuur het belang van “investeren in representatieve democratie”. Zij geeft daarbij aan dat het streven naar complementariteit daarbij hoort, d.w.z. dat naast gekozen vertegenwoordigers ook aandacht gegeven moet worden aan vormen van “maatschappelijke democratisering”. Inbreng en initiatief van burgers en van niet gouvernementele organisaties heeft zelfstandige waarde voor de ontwikkeling van de samenleving en ook voor de vernieuwing van democratische perspectieven. Dat heeft ook weer consequenties voor de competenties van raadsleden. Het vergt andere werkwijzen en meer gevoel voor maatschappelijke ontwikkeling en een bijpassend repertoire van communicatieve vaardigheden.

De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft in het voorjaar van 2016 het rapport: “15,9 uur, de verbindende rol van het raadslid in een vitale democratie” uitgebracht. Ook dat gaat in op de positie van raadsleden, tijdsbesteding, het belang van investeren in kwaliteit e.d. Eind 2016 heeft de ROB het rapport uitgebracht over het ambt van bestuurders en volksvertegenwoordigers: “Het politieke ambt, een ambacht in ontwikkeling”.

Ook in de Tweede Kamer is de positie van raadsleden onderwerp van debat. De Kamer heeft bij het debat over de begroting (november 2015) een motie-Wolbert aangenomen waarin een

---

⁵ Zie bijlage 1.

expliciete uitspraak is gedaan met een oproep aan de regering om de aandacht voor die positie concreet te maken. Die motie roept om de volgende activiteiten te ondernemen:

- een onderzoek naar de positie van raadsleden, waarin oog is voor de vraag of tijdsbesteding, de werkdruk, de verantwoordelijkheid en de beloning van raadsleden nog met elkaar in balans zijn;
- een basis- en specialistische programma's voor bijscholing en deskundigheidsbevordering waar elk raadslid in Nederland expliciet voor wordt uitgenodigd;
- een verdere uitwerking van raadslidvriendelijk personeelsbeleid, bijvoorbeeld door flexibele werktijden voor raadsleden;

De motie heeft de minister van BZK tot een aanzet voor een actieplan gebracht dat op 20 juni 2016 aan de Kamer aangeboden is.

Kern van dat actieplan is:

Actieplan

- 1. Scholing en kennisdeling in het belang van een goed functionerende raad**
  - a. Aanpak ervaren werkdruk onder raadsleden
  - b. Structureel regionaal scholingsaanbod voor raadsleden
  - c. Digitaal leerplatform voor raadsleden
- 2. Samenspel binnen het gemeentebestuur**
  - a. Programma Lokale Democratie in Beweging over vernieuwend samenspel binnen het gemeentebestuur in het licht van actuele opgaven
  - b. Visievorming op het griffiers-ambt ter ondersteuning van raden
- 3. Grip op regionale samenwerking en sociaal domein**
  - a. Extra ondersteuning op het sociaal domein: opleidingsaanbod financieel toezicht, privacy en verantwoording en incidentmanagement.
  - b. Workshops Grip op regionale samenwerking verlengen
  - c. Onderzoek naar mogelijkheden om regionale oriëntatie van raadsleden te versterken.
- 4. Aantrekkelijkheid van het ambt vergroten**
  - a. Adviesaanvraag over raadsvriendelijk personeelsbeleid en verantwoorde vergoeding
  - b. Aandacht voor voldoende raadsbudget
  - c. Programma Aanzien van het ambt, onder meer door het inzetten van ambassadeurs, aandacht voor First Time Voters en de cursus Politiek Betrokken, Politiek Actief.

In het actieplan zitten verschillende elementen die terugkomen in het onderhavige advies, m.n. onder 1 (b en c), 3 (a) en 4 (a en b).

De brief is op 13 september 2016 besproken in een Algemeen Overleg (AO) in de Tweede Kamer. Dat debat heeft voor het onderzoek belangrijke statements opgeleverd. De minister van Binnenlandse Zaken is bereid om een tijdelijke financiële impuls te geven aan een betere toerusting van raadsleden. De minister denkt niet dat die voldoende zal zijn voor het gehele pakket, maar wil wel laten zien dat hij raadsleden wil faciliteren. Dat is een belangrijke impuls voor de hier bepleitte complementariteit (zie conclusies en aanbevelingen).

Verkenning van het aanbod

Een globale verkenning op internet (politieke partijen en anderen), via informatie van Raadslid.Nu en VNG (+ Academie) levert de volgende beelden op:

Wat de typering van het aanbod betreft, kan gesteld worden dat het zeer gevarieerd is en sterk uiteenlopend. Er zijn grote verschillen in aanbieders. De aard van aanbod verschilt ook sterk. Het loopt uiteen van een praktische nieuwsbrief (Raadslid.Nu wekelijks, VNG maandelijks, SdU ook met een Raadsledennieuwsbrief⁶) tot aan een gestructureerd programma (politieke partijen, VNG Academie) en allerlei soorten van losse trainingen, cursussen, coaching etc. Grofweg treffen we volgende soorten aanbieders aan.

- I. Politieke partijen inclusief de VPPG (Vereniging voor Plaatselijke Politieke Groeperingen)
- II. VNG aanbod (Academie, website, nieuwsbrief, ledenbrieven e.d.)
- III. Landelijk aanbod van 'commerciële' aanbieders groot en klein
- IV. Lokaal 'commercieel' aanbod van trainers en opleiders

Voor de kern van dit advies is die verkenning inhoudelijk niet direct relevant. Er is veel, er valt wat te kiezen. De kwaliteit loopt uiteen, voor zover daar nu al een oordeel over te formuleren is. De variëteit heeft zowel te maken met inhoudelijke kennis (beleid, regelgeving, actualiteit) als met proces (vaardigheden, communicatie, teamvorming etc.) en strategie (wat is uw rol, sturing op hoofdlijnen, analyse van het maatschappelijk (krachtenveld). Bij realisatie van een opleidingsfonds en uitwerking daarvan is het de moeite waard voor Raadslid.Nu om naar een kwaliteitsstandaard te streven (zie ook het eerdere advies Wijzer met raadsleden, Raadslid.Nu 2015).

---

⁶ Raadslid.Nu wekelijks een korte nieuwsbrief aan alle leden, VNG maandelijks een uitgebreide nieuwsbrief met vrijwel alle VNG-berichten aan alle raadsleden en de SdU Raadsledennieuwsbrief is een medium met max. 650 woorden, het bereikt 2/3 van de raadsleden, verspreiding vindt plaats via de griffie, het richt zich op de actualiteit, en centraal staat hoe je het als raadslid kunt doen.

Review

Uit het voorgaande mag duidelijk zijn dat het belang van een goede toerusting van raadsleden en de raad (opleiding, ondersteuning e.d.) breed onderkend wordt. Er zijn duidelijke politieke uitspraken over verruiming van budget en mogelijkheden om hier gestructureerd aandacht aan te besteden. De argumenten worden door studie en onderzoek ondersteund.

Ook is helder dat het nu tijd wordt om tot concrete plannen te komen en dat verdere studie niet meer soelaas zal bieden.

Het is ook duidelijk dat de griffie (griffiers) in meerdere opzichten een belangrijke rol hebben. Enerzijds is versterking van hun taak belangrijk: betere ondersteuning met meer mogelijkheden en een ruimer budget. Dat vergt tegelijkertijd meer scherpheid in de wijze waarop griffies de raad als collectief kunnen bijstaan, ook met vormen van toerusting als coaching, training en het updaten van kennis (informatie).

Anderzijds kunnen griffies een actievere rol krijgen in het organiseren van individuele toerustingstrajecten voor raadsleden. Dat kan uiteenlopen van het beheer van budget beschikbaar voor raadsleden afzonderlijk, tot het overzicht bieden van het aanbod en het schakelen in het (individueel) aanbod lokaal en regionaal.

Overigens is actieve samenwerking met de burgemeester als voorzitter van de raad belangrijk. Burgemeesters hebben belang bij een goed functionerende raad juist buiten de directe politieke verhoudingen om. Investerings in samenwerkingscultuur, vergadertechniek, communicatie, veranderende maatschappelijke verbanden e.d. gaan het belang van politieke groeperingen afzonderlijk (soms) te boven. Daar is een rol voor griffier en burgemeester samen weggelegd.

De waardering van het belang voor politieke groeperingen loopt sterk uiteen als het om het toerusten, ondersteunen en opleiden van raadsleden gaat. Bij sommigen hebben politieke partijen bij uitstek die rol (soms zelfs uitsluitend), bij anderen hebben politieke partijen voornamelijk een rol in de politieke vorming van raadsleden en komen ondersteuning en toerusting van het directe werk vooral voor rekening van gemeenten zelf, al dan niet actief ondersteund door Raadslid.Nu, de VNG en de Rijksoverheid.

Een complicerende factor is ook dat politieke partijen grote verschillen laten zien zowel in opvattingen over verantwoordelijkheid, financiering en organisatie van opleiding, training en vorming van raadsleden. Die verschillen gelden ook voor waardering en positionering van Raadslid.Nu. Hier weegt ook in mee dat inmiddels meer dan 30 % van de raadsleden niet is onder te brengen bij een landelijke partij. Er is een organisatie (de VPPG) die lokale partijen samen wil brengen, maar veel lokale partijen hebben daar nauwelijks behoefte aan. Sterker nog er zijn nogal wat lokale partijen die zo aan hun onafhankelijkheid hechten dat elke vorm van overkoepeling met argwaan bezien wordt. Dat neemt overigens niet weg dat men wel zoekt naar samenwerking en graag ziet dat er aandacht komt voor het belang van verbetering van toerusting van raadsleden, fracties etc. Dat besef bestaat ook bij de VNG (zie publicatie op

initiatief van de huidige voorzitter Van Zanen: “Divers, groot en dichtbij”, 14 persoonlijke verhalen over lokale politieke partijen).

De urgentie is hoog. “Het schiet niet op”, aldus een van de gesprekspartners. Er moet nu een aanzet tot daadwerkelijke actie komen. Het is mooi dat breed het belang onderschreven wordt op basis van goede, diepgaande rapporten vanuit verschillende hoeken. De Tweede Kamer onderstreept dat en de minister van BZK heeft dat signaal duidelijk opgepakt (brief van 20 juni 2016, inbreng AO 13 september 2016).

Dat het nog op zich laat wachten, heeft ook te maken met een aantal dilemma’s. Daarom nu eerst een korte schets van deze dilemma’s en vervolgens enkele overwegingen om tot een aanzet voor actie te komen.

Dilemma's en overwegingen.

Een belangrijk vraagstuk hierbij is de financieringsconstructie.

- Een dilemma is of en in hoeverre toerusting en financiering centraal te zijn regelen zijn dan wel dat de lokale autonomie elke vorm van bemoeienis verhindert. Hierbij staat voor een ieder buiten kijf dat inhoudelijke zeggenschap van het Rijk (BZK) tot een minimum beperkt moet blijven. In de uitwerking van de financiering lopen de opvattingen uiteen van de opvatting dat geen bijdragen separaat van het Rijk gevraagd mogen (het zit in het Gemeentefonds) tot het bredere belang van goede raden die om een directe investering vragen waarin het Rijk haar aandeel moet nemen. De manier waarop laat opnieuw een uitlopend beeld zien van de idee dat een simpele extra impuls via het gemeentefonds voldoende is tot de inrichting van een Fonds voor toerusting voor gemeenteraadsleden buiten de gebruikelijke stromen tussen Rijk en gemeenten. Overwegingen die je tegenkomt, hebben betrekking op principiële vraagstukken als lokale autonomie, politieke neutraliteit van de Staat, gevaar van te hoge regeldruk, flexibiliteit op lokaal niveau e.d. In de reflectiesessie⁷ is nadrukkelijk gewezen op het feit dat een Fonds voor de toerusting van gemeenteraadsleden geen doel op zich moet zijn, het is een middel om een beweging op gang te brengen.
- Kostenfactor - investering in kwaliteit is een dilemma (een spanningsveld) dat direct samenhangt met het vorige punt. Een extra bijdrage aan het gemeentefonds zonder meer betekent dat het besteden van middelen aan de toerusting van raadsleden door training, coaching en opleiding onderdeel wordt van het werk in de lokale politieke arena. Raadsleden vragen iets voor zichzelf in tijden dat veel mensen onzeker zijn over hun bestaan. In een aantal gemeenten levert dat geen problemen op. Uit de gesprekken blijkt dat op andere plaatsen besluitvorming hierover belast is met het beeld dat het lidmaatschap van de raad lucratief is (‘zakkenvullers’) en dat opleiden, cursuswerk etc. overbodige luxe zijn (vgl. de discussie die soms ontstaat over gemeentelijke huisvesting, hoe sober ook). Die beeldvorming staat nog los van het gegeven dat in tijden van

---

⁷ Zie noot 4.

bezuinigingen ook binnen gemeentelijke organisaties kritisch naar uitgaven voor de Raad wordt gekeken. Ook hier is een sterk uiteenlopende praktijk (soms gaat de hele Raad naar het VNG congres soms geen enkel raadslid, en dan ook nog alleen op eigen kosten). Het belang van een goede raad zal nimmer tot tegenspraak leiden maar het daadwerkelijk investeren loopt hier niet gelijk mee op. Overigens is in de reflectiesessie nog eens gewezen op de mogelijkheid dat gemeenten ook zelf ruimte kunnen creëren. De uiteenlopende praktijken tussen gemeenten zijn daarvoor een sterke aanwijzing.

- De spanning tussen bureaucratie en flexibiliteit is al eerder aan de orde geweest. Het inrichten van een Fonds voor toerusting voor gemeenteraadsleden roept direct reacties op gevoed door de angst voor te veel bureaucratie. Gebruikmaking van een dergelijke constructie brengt registratie en administratie met zich mee en ook aan de kant van het aanbod betekent het borgen van kwaliteit een zekere mate van administratieve last. Dat geldt feitelijk ook bij een eenvoudige storting in het Gemeentefonds, maar die is minder zichtbaar en loopt mee in de gebruikelijke verantwoordingsprocessen. Dat geldt al weer wat minder wanneer het een soort doeluitkering zou worden. Hoe zwaar dit dilemma weegt, hangt ook af van de manier waarop een landelijk fonds wordt ingericht.
- Een dilemma dat nog nauwelijks aan de orde is geweest is het onderscheid tussen aandacht voor het collectief, de raad als geheel en het individuele raadslid. In het bijzonder griffiers (soms samen met de burgemeester) besteden aandacht aan aspecten als samenwerking, interne communicatie, kwaliteit van het debat, ordening van het besluitvormingsproces, gebruik van moderne media. Zij richten zich op de raad als geheel, naast de aandacht die griffiers kunnen hebben voor het aanbod aan raadsleden individueel. In sommige gemeenten beheert de griffie ook een budget waar raadsleden (en fracties) gebruik van kunnen maken voor scholing e.d. Wat daaronder valt, loopt weer sterk uiteen (reiskosten, wel of niet uit gemeentelijke pot, deelname aan een training per partij wel of niet). Het is overigens voor het formuleren van een oplossing van een financieringsconstructie belangrijk om het onderscheid te blijven maken tussen de raad als collectief en raadsleden individueel.
- Een volgend vraagstuk dat hier thuishoort, is de rol van politieke partijen, landelijk zowel als lokaal. Ook hier uitersten. Aan de ene kant de opvatting dat het vooral gezocht moet worden in het geven van steun aan (landelijke) politieke groeperingen die werk maken van toerusting van raadsleden, wethouders etc. Dat kan een generieke financiële bijdrage zijn per gekozen raadslid dan wel een aan activiteiten gebonden bijdrage. Er is geen directe oplossing voor lokale partijen maar denkbaar is dat voor hen een zelfde bedrag (per raadslid) ter beschikking komt. Aan de andere kant de opvatting dat steun aan politieke partijen niet passend is, op geen enkele wijze. Raadsleden moeten zelf zorg dragen voor hun toerusting en kunnen zelf besluiten dat al dan niet in partijverband te arrangeren, landelijk dan wel lokaal. In het debat over deze kant van het vraagstuk speelt ook mee dat sommige partijen een organisatie als Raadslid. Nu overbodig vinden. Ook speelt een soort gevoel van ongemak mee over lokale partijen. Dat kan ook te maken hebben met feit dat een deel van lokale partijen ontstaan is als afsplitsingen van landelijke partijen. Dat onderscheid speelt ook bij lokale partijen onderling (geel met blauw in het logo 'VVD', geel met rood 'PvdA', puur geel (al dan niet met gemeentewapen), 'lokaal').

- Een dilemma is ook dat er verschillen zijn in de beoordeling van het nut van Raadslid.Nu. Voor raadsleden verbonden aan landelijke politieke partijen is Raadslid.Nu overbodig, is de opvatting aan de ene kant van het spectrum. Hooguit zou de vereniging een rol kunnen spelen met een aanbod specifiek voor raadsleden van lokale partijen. Hier tegenover staat de opvatting dat Raadslid.Nu er voor ieder raadslid is en voor de raad als collectief. Raadslid.Nu zelf hecht aan een open houding naar alle raadsleden. De vereniging is niet opgericht voor louter lokale partijen en zou in strijd met haar statuten handelen als ze die beperking zou aanbrengen. Raadslid.Nu formuleert een complementair aanbod los van de partijpolitieke context. Zij wil raadsleden ondersteunen en toerusten voor het lokaal democratische proces en de raden als collectief bijstaan.
- De relatie met discussie over vergoeding van raadsleden schept een dilemma. Eigen verantwoordelijkheid is in principe een goed uitgangspunt. Die komt echter onder spanning in een situatie waarin algemeen erkend wordt dat a. de vergoeding van raadsleden te laag is (zelfs al het uitgangspunt van 20 % van de wethouderswedde zou worden aangehouden, zie commissie Dijkstal), b. de verhouding tussen grote en kleine gemeenten scheef is (ten nadele van kleine gemeenten) en c. de praktijk is dat raadsleden tussen de 15 en 16 uur per week besteden noch afgezien van de tijd die besteed moet worden aan opleiding, training e.d. Toerusting lijdt onder gebrek aan tijd en geld. Het probleem van de tijdsbesteding is mogelijk nog complexer als het budgettaire probleem. Er kan een element van vrijblijvendheid en willekeur optreden. Vrijblijvendheid omdat raadsleden de keuze hebben, er geen verplichting bestaat tot het volgen van activiteiten gericht op ontwikkeling van kennis en competentie. Willekeur omdat de verscheidenheid onder raadsleden groot is en de keuze om mee te doen beïnvloed wordt door ieders eigen competentieprofiel en de eigen waardering hiervan.

Nog aandacht voor vier onderwerpen die niet zozeer een dilemma zijn maar die wel enkele overwegingen opleveren die een plek in een afweging verdienen.

1. De rol van de griffier en de rol van de burgemeester. In veel gemeenten speelt de griffie een belangrijke rol in de ondersteuning van raadsleden met activiteiten gericht op opleiding, training, competentieontwikkeling, toerusting. Dat staat naast de algemene ondersteuning van raadsleden en de raad, is daar in feite onderdeel van. Die activiteiten richten zich op de raad als geheel maar kunnen ook individueel uitgewerkt worden, zeker als de griffie een budget beheert dat raadsleden mogen aanspreken. Vaak heeft de raad een kader vastgesteld waarbinnen die middelen besteed mogen worden en heeft men een vorm van toezicht voorzien. De aanpakken lopen per gemeente sterk uiteen, evenals het beschikbare budget per raadslid. De budgetten zijn beperkt.⁸ Over de rol van burgemeesters is wat minder bekend. In algemene zin kunnen we stellen dat de burgemeester een taak heeft in het bewaken van het goed functioneren van de

---

⁸ Zie: Zelfstandig Raadsbudget, onderzoek door Overheid in Nederland in opdracht van Raadslid.Nu (2016) waaruit blijkt dat raden voor ondersteuning, opleiding en onderzoek minder dan een procent van de gemeentelijke begroting reserveren.

raad als orgaan (assemblee). Vanuit die verantwoordelijkheid is een actieve rol voor de toerusting van de raad als collectief goed te beargumenteren.

2. BZK (het Rijk) heeft systeemverantwoordelijkheid. Het functioneren van de democratische rechtstaat is kerntaak van de minister van BZK. Een goed functionerend bestel op lokaal niveau is hiervan een wezenlijk onderdeel. Dat vergt het scheppen van voorwaarden voor goed samenspel en een goede toerusting van de onderscheiden spelers op lokaal niveau. Dat systeem met een goed evenwicht tussen autonomie en medebewind vraagt om onderhoud en ontwikkeling in termen van opleiding, training e.d. Vaak wordt hierbij aangehaald dat de lokale politiek als kraamkamer van representatieve vertegenwoordiging opereert, de betekenis reikt dan nog verder dan de kwaliteit van de lokale democratie. Omdat het evenwicht in een gedecentraliseerde eenheidstaat precair is, vraagt de invulling van die rol om terughoudendheid en wijsheid. Een van de gesprekspartners gebruikte hiervoor de term “de huisvader van het systeem”. Dat systeem vraagt om heldere kaders o.m. als het om de kwaliteit van raden en raadsleden gaat en de kans die beiden moeten krijgen om die kwaliteit te ontwikkelen in termen van toerusting (kennis onderhoud, competenties, vaardigheden, training etc.). Elk bedrijf dat toekomstbestendig wil zijn, besteedt middelen aan hieraan gerelateerde activiteiten. Voor het individuele belang voorziet men hierin ook wel via CAO regelingen.
3. In het verlengde van de onder 2. geduide systeemverantwoordelijkheid waarbij het vooral om de kwaliteit van raden en raadsleden ging, is apart aandacht nodig voor het vraagstuk van de rekrutering. Hier ligt in de klassieke benadering een exclusieve rol voor politieke partijen. Die rol vergt ook de nodige aandacht, ook door te zoeken naar mogelijkheden om hiervoor financiële steun te genereren. Bij de exclusiviteit kunnen wel vraagtekens gezet worden. De steun voor politieke partijen met een actief lidmaatschap is sterk verminderd, ongeveer 1 ½ % van de bevolking is lid van een politieke groepering, er zijn ongeveer 30.000 mensen daadwerkelijk actief. Dat betekent dat maar een klein aantal mensen een directe invloed kan uitoefenen op de werking van het passief kiesrecht (een grondwettelijk vastgelegd recht van burgers). Dat maakt het selectieproces kwetsbaar⁹ in democratisch opzicht. De betekenis van politieke partijen mag niet onderschat worden. Tegelijkertijd reikt het eigenaarschap van onze democratisch bestel verder dan partijen en moeten we democratische gemeenschap (pen) op zoek naar een nieuwe balans. Ook organisaties als Pro Demos, Raadslid.Nu, wetenschappers, het ministerie van BZK en gemeenten kunnen daarin een belangrijke rol spelen. Burgerschapsvorming (in en buiten het onderwijs) kan hiervoor soelaas bieden maar ook b.v. voorlichting aan inwoners in de aanloop naar lokale verkiezingen. Dit punt valt verder buiten de opdracht en zal niet worden meegenomen inde aanbevelingen.
4. De VNG heeft als koepel van gemeenten een aanvullende rol op de systeemverantwoordelijkheid van BZK. Niet in formele zin maar wel met het oog op de lokale uitwerking van die systeemverantwoordelijkheid. In feite delegeert BZK die

---

⁹ Met dank aan Gert Jan Buitenhuis, Directeur Generaal Openbaar Bestuur van het ministerie van BZK die hierover een indringende bijdrage leverde t.g.v. van middagsymposium van BZK en ROB op 31 oktober 2016.

verantwoordelijkheid naar lokaal niveau. In de huidige tijd is de rol van gemeenteraden uit rechtstatelijk oogpunt toegenomen. Door het decentralisatieproces in het sociale domein komen gemeenteraden dichterbij essentiële voorwaarden voor het bestaan. Dat vereist goed toegeruste volksvertegenwoordigers. De VNG kan hiervoor in haar belangenbehartiging een plek maken, samen met Raadslid.Nu. De VNG kan dit ook in haar dienstverlening verlenen verdisconteren. In financiële zin vereist dit inspanningen van gemeenten, die zeker bij een verschuiving van budgetten, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (aansprakelijkheid!) een extra impuls inhouden. De verschuiving van verantwoordelijkheden in het sociale domein alsmede rond de omgevingswet brengen een stevige investering in kennis en competenties van de gemeentelijke organisatie met zich mee. Ook het A&O fonds Gemeenten past haar plannen aan bij nieuwe beleidsontwikkelingen¹⁰ en beschikt ook over aanzienlijke budgetten om die plannen te kunnen realiseren. Een analoge investering in de kwaliteit van raden is gerechtvaardigd. Dat kan door meer structureel aandacht te geven aan toerusting en kennisoverdracht aan (toekomstige raadsleden). Dat kan manifest worden b.v. in een (gezamenlijk) te ontwikkelen Raadscurriculum, een soort raamwerk waar de verschillende stakeholders een bijdrage aan kunnen leveren. Om het denken hierover te bevorderen zou met het hoger onderwijs tijdelijk een lectoraat Democratisch vakmanschap kunnen worden ingesteld, te bekostigen uit een op te richten fonds voor het toerustingswerk.

5. Raadslid.Nu wil met de aanzet van een actieplan de uitwerking op gang brengen. Dat proces is geen solo, maar vraagt om complementariteit van verschillende partners. Dat zijn in eerste instantie het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de VNG in een initiatiefrol en met de Vereniging van Griffiers in een stevige adviespositie. Ook politieke partijen moeten hierin een rol krijgen. Zij maken deel uit van het bestel. Wel vraagt de vorm van betrokkenheid nog om nadere doordenking op 2 punten. In de eerste plaats de plek en de rol die echt lokale partijen moeten hebben en in de tweede plaats het lastige vraagstuk van de financiering van politieke partijen uit overheidsbudget.

Het gaat om complementariteit in 3 dimensies

- lokaal – landelijk
- inhoud (politiek) - proces (kwaliteit sturingsproces)
- collectief – individueel

lokaal – landelijk

Lokale activiteit op het vlak van toerusting door opleiding, training en coaching vormt het uitgangspunt. Lokaal ligt de primaire vraag bij raadsleden en fracties met een signalerende en faciliterende rol voor de griffie. Landelijke activiteit schept voorwaarden, vult aan en werkt aan verdieping door onderzoek en kwaliteitsimpulsen.

---

¹⁰ Zie beleidsplan 2014 – 2016 A&O fonds Gemeenten

inhoud (politiek) - proces (kwaliteit sturingsproces)

Op inhoudelijk vlak bestaat een noodzakelijke dubbele lading. Het gaat zowel om politieke inhoud en politiek vakmanschap¹¹ (visie, koersbepaling, waarden) met in de lead politieke partijen als om kennis van beleid, wet- en regelgeving, systeemkennis e.d. Naast de inhoud staat het proces, hierbij gaat het om de kwaliteit van het sturingsproces. In termen van competenties: communicatie, zicht op de omgeving, analyse van het speelveld en ook om procedurele vaardigheden (wie is op welk moment aan zet en wanneer weten we voldoende voor een goed, gedragen besluit).

collectief – individueel

Behoeftte aan toerusting en stroomlijning is noodzakelijk voor de raad als assemblee (het collectief). De raad is volksvertegenwoordiging en tevens hoogste publiek gezagsorgaan binnen de grenzen van de gemeente. Die gezamenlijkheid op een kwalitatieve manier hoog houden, dient een hoger belang. Dat is geen automatisme maar vraagt om activiteit als collectief met griffier en burgemeester in een actieve rol (initiatief, borging). Tegelijkertijd is er de vraag naar individuele ontwikkeling (soms in fractieverband). Dat loopt sterk uiteen omdat raadsleden in opleiding, ervaring, mogelijkheden in tijd, belangstelling sterk verschillen. Basis moet zijn dat een vernieuwde aanpak ruimte biedt voor geheel verschillende wensen en behoeften aan toerusting.

Het actieplan moet inspelen op die drie dimensies.

Conclusies en aanbevelingen

Alvorens tot een voorlopige aanzet voor een actieplan te komen een aantal **conclusies** (I. t/m IV) en aanbevelingen (A – C).

- I. De noodzaak staat. Dat vraagt om initiatieven om te komen tot concrete realisatie van plannen met extra budget landelijk en lokaal voor meer en betere toerusting van gemeenteraden en van raadsleden.
- II. De tijd dringt. Van meer kanten is duidelijk gemaakt dat er al veel tijd gestoken is in rapporten en onderzoeken die de noodzaak (zie .I) onderbouwen. De decentralisatie schrijdt voort, nieuwe verantwoordelijkheden dienen zich aan en op veel plaatsen staan raden door diverse oorzaken onder druk. Een beter opleidingsbudget en een bijbehorende financieringsconstructie bieden geen soelaas voor alles maar dragen wel bij aan betere voorwaarden.
- III. Doorbreek de verlamming. De schets van de dilemma's laat zien dat er een soort verlamming dreigt op te treden. Dat vraagt om een initiatief. De brief van de minister van BZK (20 juni 2016) als antwoord op de motie-Wolbert

---

¹¹ In het ROB-rapport "Het politieke ambt, een ambacht in ontwikkeling" (2016) is dit een centraal punt

biedt een eerste raamwerk om tot een aanpak te komen die de verlamming doorbreekt. De invulling van budgettaire consequenties landelijk en lokaal en een passende constructie zijn de nu noodzakelijke stappen. De diagnose is gesteld, het is tijd voor acties.

- IV. Tijd voor acties. In feite een overbodige conclusie ware het dat het niet gaat om een meervoud, waarbij meerdere betrokkenen samen optrekken door ieder afzonderlijk verantwoordelijkheid te nemen. BZK, gemeenten (VNG), Raadslid.Nu en politieke partijen zijn complementair aan elkaar.

Aanbevelingen:

- A. Richt een Fonds voor toerusting van gemeenteraadsleden voor kennisontwikkeling en toerusting van raadsleden en gemeenteraden op. Raadslid.Nu, VNG en BZK nemen hiervoor het initiatief. Voor de Vereniging van Griffiers en politieke partijen, inclusief lokale partijen is een kwaliteitsrol voorzien. Voor de werkwijze bij het oprichten en instrumenteel maken van een fonds is het verstandig te rade te gaan bij het A&O fonds¹².
- B. Het fonds krijgt voor een periode van 5 jaar een investeringsimpuls van BZK om tot een gedragen initiatief te komen.
- C. Het fonds draagt ook bij aan onderzoek en kennisontwikkeling. Te overwegen is om **een Raadscurriculum**¹³ te ontwikkelen, dat de verscheidenheid aan vragen uit veld moet kunnen bedienen. Door het fonds zou ook een **lectoraat Democratisch vakmanschap** opgericht kunnen worden voor een bepaalde periode.
- D. Het fonds draagt bij aan de bundeling van budgetten doordat uit het fonds **extra budget aan gemeenteraden en griffies** wordt toegekend die aantoonbaar werk maken van opleiding en toerusting. Het aanvullende bedrag kan correleren met de gemeentelijke bijdrage.
- E. Voor het gebruik van het fonds wordt ook een systeem van trekkingsrechten ontwikkeld voor **raadsleden individueel**¹⁴. Raadsleden mogen die middelen ook besteden aan deelname aan partijgebonden opleidingsactiviteiten.
- F. De bijdrage van raadsleden zelf wordt gekoppeld aan het resultaat van de onderhandelingen over de verhoging van de raadsvergoedingen. Bij de start van de activiteiten van het fonds is die bijdrage € 0,00.
- G. Gemeenten en Rijk verplichten zich voor een periode van 5 jaar naar elkaar om bij beleidsvernieuwingen middelen te markeren voor de toerusting van gemeenteraden (zie ook aanpak A&O fonds Gemeenten, noot 9).
- H. Na 5 jaar wordt het fonds jaarlijks door BZK gevuld met 2 % van de som van alle raadsvergoedingen (voor 2016 komt dat neer op ruim € 2.000.000 = de “loon”-som voor raadsleden).

---

¹² Belangrijke conclusie uit de reflectiesessie.

¹³ Met dank aan dr. Laurens de Graaf (zie bijlage 4. deelnemers reflectiesessie) voor deze suggestie en de idee voor een lectoraat

¹⁴ Dit principe moet nader worden uitgewerkt in een standaardregeling. Griffiers kunnen in die toedeling een belangrijke rol spelen, ook om het gebruik eenvoudig en transparant te houden, dicht bij raadsleden in hun eigen praktijk.

- I. Voor de gehele opzet van het fonds is het belangrijk de kritiek ter harte te nemen dat geen nieuwe bureaucratie in het leven wordt geroepen. Het moet transparant en eenvoudig zijn in gebruik en verantwoording.
- J. Waar mogelijk fiscale belemmeringen bestaan voor de aftrek van partijgebonden opleidingswerk worden die weggenomen.

Aanzet voor actieplan

Elementen voor een actieplan.

Raadslid.Nu nodigt uit om gezamenlijk de volgende, complementaire stappen te zetten.

1. Raadslid.Nu doet een voorstel aan de andere partners tot oprichting van een Fonds voor toerusting gemeenteraadsleden voor kennisontwikkeling en toerusting van raadsleden. Het gaat om een **beheersorganisatie** waarover Raadslid.Nu graag met VNG, BZK, de Vereniging van Griffiers en het Nederlands Genootschap voor Burgemeesters (NGB) voorstellen wil uitwerken. In die uitwerking kunnen ook politieke partijen een rol krijgen. Voeding van het fonds in aanvang door BZK.
2. Raadslid.Nu stelt voor aan BZK een investering voor 5 jaar ingaande 2017 waarbij de volgende stappen zijn ingebouwd. Uitgangspunt is **een structurele bijdrage van 2 % van de “loonsom”¹⁵** van alle raadsleden gezamenlijk. Op dit moment is de “loonsom” 100 miljoen op jaarbasis. Om tot een goede aanpak te komen wordt naar dat structurele bedrag toegewerkt v.a. 2018 in 4 stappen:
2018 5 miljoen
2019 4 miljoen
2020 3 miljoen
2021 e.v. 2 miljoen, een structurele bijdrage van 2% van de “loonsom”¹⁶
Voor **2017 stelt BZK een procesbudget** beschikbaar van maximaal 1 miljoen euro.
3. Uitwerking van een werkwijze voor het fonds o.g.v. de aanbevelingen met o.m. een onderzoek naar de mogelijkheden voor "Trekkingsrechten" voor raadsleden en voor raden (griffie).
4. Raadslid.Nu nodigt de minister uit om annex aan het project “Aanzien van het ambt” een voorstel te ontwikkelen om tot een vernieuwing van de vergoeding van raadsleden te komen (uitgaande van o.m. het ROB rapport ‘15,9 uur’).

Jean Eigeman, 2016/2017

Den Haag/ Culemborg

---

¹⁵ Dit is veel arbeidssectoren de gehanteerde norm voor opleidingswerk door de werkgevers.

¹⁶ Dit bedrag zal hoger uitvallen als de raadsvergoedingen o.g.v. de onderhandelingen verhoogd worden.

Bijlage 1.

Een kleine selectie uit publicaties over de achtergrond van de ontwikkeling van het ambt en gevraagde competentieontwikkeling:

Vertrouwen in burgers, 2012, WRR

Loslaten in vertrouwen, Naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt én samenleving, december 2012, Raad voor het openbaar bestuur

Samenspel om kwaliteit in het lokaal bestuur 2013 - 2018 een verkenning met behulp van een 360° feedback, Jean Eigeman, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, december 2015

Verkenning van de lokale democratie in Nederland, juli 2014, Stichting Decentraalbestuur.nl, Stichting Decentraalbestuur.nl

Burgermacht op eigen kracht? Een brede verkenning van ontwikkelingen in burgerparticipatie, maart 2014, SCP

Wijzer met raadsleden. Rapport over investeren in vertrouwen, toerusting en mensen, 2015, Jean Eigeman, Raadslid.Nu

Aanzien of afzien: een essay over het aanzien van het raadslidmaatschap, 2015, Cachet, L., Verkaik, N., Raadslid.Nu

Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking, december 2015, Raad voor het openbaar bestuur

Het aanzien van het politieke ambt, Een belevingsonderzoek onder decentrale volksvertegenwoordigers, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, december 2015

Daadkracht voor de overheid, Nationaal Raadsledenonderzoek 2014, Trendonderzoek naar de tijdsbesteding en werkzaamheden van gemeenteraadsleden: driemeting, januari 2016

15,9 uur De verbindende rol van het raadslid in een vitale democratie, 2016, Raad voor het Openbaar Bestuur

Maatwerkdemocratie: naar een krachtiger, trefzekere gemeenteraad, 2016, Jaarbericht Denktank VNG

Op weg naar een meervoudige democratie, Oproep van de commissie Toekomstgericht Lokaal Bestuur (commissie-Van de Donk), 2016

Divers, groot en dichtbij, 14 persoonlijke verhalen over lokale politieke partijen, 2016, uitgave VNG (congres 2016)

Het politieke ambt, een ambacht in ontwikkeling, november 2016, Raad voor het openbaar bestuur

Zelfstandig Raadsbudget, Onderzoek onder gemeentegriffiers over het Zelfstandig Raadsbudget, <http://www.raadslid.nu/content/zelfstandig-raadsbudget>, Raadslid.Nu/Overheid in Nederland, 2016

Bijlage 2

VNG Academie (www.vngacademie.nl): overzicht van trainingen specifiek voor raadsleden (veelal in company d.w.z. geen individueel aanbod)

Raadslid.Nu

- Opleidingsgids met overzicht van aanbod
- Magazine 2016 “Raadslid in ontwikkeling” (opiniërend)
- Kennisbank
- Kennissessies door het land (Raadsacademie)
- Wekelijkse nieuwsbrief voor leden

Politieke partijen met eigen aanbod landelijk

- CDA
- CU
- D66
- Groen Links
- PvdA
- SP
- VPPG (lokale partijen)
- VVD

Pro Demos, Huis voor democratie en rechtstaat

- Gevarieerd aanbod zowel individueel als voor de raad collectief

Grote diversiteit aan aanbod van bureaus (groter, kleiner) ook regionaal

VNG portal Raadsleden met o.m. een Raadsledennieuwsbrief.

Raadsleden Nieuwsbrief SdU

Bijlage 3

In het kader van het onderzoek “Investeren in impact” heeft de rapporteur diverse gesprekken gevoerd. Het gaat om de volgende gesprekspartners:

Ruud van Bennekom, directeur Nederlands Genootschap van Burgemeesters

Siewert Pilon, programmamanager Strategie en Beleid, VNG

Miriam Voets, hoofd VNG academie

Hester Tjalma, vm. hoofdredacteur SdU Raadsleden Nieuwsbrief

Arie Jan Vos, hoofd afdeling Politieke Ambtsdrager Ministerie van Binnenlandse Zaken

Anne Jet Plat, senior beleidsmedewerker Politieke Ambtsdragers Ministerie van Binnenlandse Zaken

Henk Bouwmans, directeur Raadslid.Nu

Marianne Pater, raadslid gemeente Zwijndrecht

Ton Dijkmans, raadslid gemeente Cranendonck

Douwe Oosterveen, raadslid gemeente De Wolden

Mark den Boer, raadslid gemeente Molenwaard, tevens voorzitter Raadslid.Nu

Bijlage 4.

De conceptversie van het rapport “Investeren in impact” is besproken in een reflectiesessie, die op 28 oktober 2016 is gehouden in het stadskantoor van Gouda.

Deelnemers reflectiesessie 28 oktober 2016:

M. den Boer	Voorzitter Raadslid.Nu, raadslid Molenwaard
R. Bosch	Secretaris Raadslid.Nu, raadslid Almere
H. Bouwmans	Directeur Raadslid.Nu
M. van Boxtel	Junior medewerker Raadslid.Nu
G. Brunsveld	Bestuurs- en verenigingssecretaris Raadslid.Nu
T. Dijkmans	Bestuurslid Raadslid.Nu, raadslid Cranendonck
J. Eigeman	Eigeman ID, opsteller rapport Investeren in Impact
L. de Graaf	Lector Hogeschool Utrecht, kenniscentrum Sociale Innovatie
H. Lamchati	Beleidsmedewerker Werkgeverszaken & gemeentelijke Organisatie VNG
J. Lemm	Beleidsmedewerker Politieke en Bestuurlijke Ambt dragers ministerie van BZK
R. Noppe	Beleidsmedewerker Politiek en Bestuurlijke Ambts dragers ministerie van BZK
D. Oosterveen	Bestuurslid Raadslid.Nu, raadslid De Wolden
R. Palstra	Beleidsadviseur lokaal bestuur en recht VNG
A.J. Plat	Beleidsmedewerker Politiek en Bestuurlijke Ambts dragers ministerie van BZK
M. Schoenmaker	Burgemeester van Gouda, lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur
K. Veldhuijzen	Senior adviseur Raad voor het Openbaar Bestuur
H. Vogelaar	Directeur bestuurder Syndion, zorginstelling Rivierenland – Vijfherenlanden
B. van 't Westeinde	Griffier gemeente Goirle, lid commissie professionalisering Ver van Griffiers

In het seminar ‘Naar een Raadsfonds voor raadsleden’ zal de financiering van de ondersteuning van raad en raadsleden centraal staan. Jean Eigeman doet onderzoek met als hoofdvraag: Is een Raadsfonds wenselijk? Met u willen wij in het seminar op zoek gaan naar het antwoord op deze vraag en bespreken hoe we het beste de financiering van de ondersteuning van raad en raadsleden kunnen organiseren.

Opening door Mark den Boer, voorzitter Raadslid.Nu

Presentatie verkenning en opbrengst van het onderzoek: Is een Raadsfonds wenselijk?

Reflectie: Laurens de Graaf, lector HU, kenniscentrum sociale innovatie, Harry Vogelaar, directeur bestuurder Syndion en toezichthouder van diverse zorginstellingen

16.00 - 17.00 Thematafels met stakeholders (BZK, ROB en VNG)

17.00 - 17.30 Terugkoppeling van bevindingen en conclusies

Bijlage 5.

De conceptversie van het rapport “Investeren in impact” is ook besproken met vertegenwoordigers van bestuurders-verenigingen van politieke partijen. Onderstaand het verslag.

Het rapport is bijgesteld n.a.v. dit overleg o.m. door toevoeging van een alinea (pg. 3) in de Opmaat (over rekrutering), een extra dilemma (pg. 10-11) over het verschil in opvatting over de betekenis van Raadslid.NU en het punt 3. onder dilemma's (pg. 12). Het heeft niet geleid tot aanpassing van conclusies en aanbevelingen, wel tot de toevoeging van I. onder de aanbevelingen.

Den Haag, 12 december 2016

Aanwezig: Roelie Bosch (secretaris, bestuurslid Raadslid.Nu, raadslid Almere), Adger van Helden (ambtelijk secretaris Bestuurdersvereniging CDA, raadslid Katwijk), Marije Verplanke (juridisch medewerker Verenigingszaken VVD), Angele Welting (ambtelijk secretaris Bestuurdersvereniging D66, landelijk bureau D66), Wilhelm Doeleman (adviseur Bestuurdersvereniging SGP), Erik van Dijk (afdelingshoofd Opleiding en Advies Christenunie), Henk Bouwmans (directeur Raadslid.Nu), Mariëlle van Boxtel (medewerker Raadslid.Nu), Jean Eigeman (zelfstandig adviseur, auteur en onderzoeker rapport-Raadsfonds voor Raadslid.Nu) en Jacqueline Kalk (secretaris-directeur Centrum voor Lokaal Bestuur PvdA).

1. Van de kant van Raadslid.Nu wordt een korte introductie gegeven op de doelen en activiteiten van Raadslid.Nu door Roelie Bosch en Henk Bouwmans

Roelie Bosch onderstreept het belang van samenwerking in het kader van ondersteuning van individuele raadsleden en de gemeenteraad als totaliteit.

Henk Bouwmans schetst hoe Raadslid.Nu met zijn onderzoeken tips, aanbevelingen en adviezen heeft gegeven aan raad en raadsleden, hoe er is gestart met de Raadsacademie om raadsleden in de eigen regio/omgeving te ondersteunen op thema's en onderwerpen en dat er met de Vereniging van Griffiers wordt samengewerkt voor het maken van een ondersteunend inwerkprogramma. Plus dat Raadslid.Nu ook aan de orde heeft gesteld via het onderzoek Zelfstandig Raadsbudget dat er in alle gemeenten minder dan 1 procent van het gemeentebudget beschikbaar is voor opleiding, onderzoek en ondersteuning van de raad. Meer bewustwording is nodig bij raden dat het wat meer mag zijn om als hoogste bestuursorgaan je rol te vervullen zonder te veel geld over de balk te gooien

Dit gesprek wordt als start beschouwd vanuit Raadslid.Nu om met elkaar te ontdekken wat de verhouding tussen de vereniging is en de politieke partijen.

2. Presentatie analyse, conclusies en aanbevelingen van project Raadsfonds

Jean Eigeman geeft een presentatie. Dilemma's worden besproken zoals lokale autonomie, het verwijt aan de raad van zakkenvullers, administratie, collectief versus individueel en de rol van politieke partijen. Daarbij ontstaat ook een interessant gesprek over wie verantwoordelijk is voor de democratie en of de democratie nog wel van de samenleving is.

De conclusies zijn, zo geeft Jean aan, onmiskenbaar: de noodzaak is hoog om de toerusting van raadsleden sterker en beter (financieel) te ondersteunen, de tijd dringt, er ligt een democratieagenda voor en er komt een kabinetsformatie aan. Hij licht ook het voorgenomen

actieplan toe gericht op het instellen van een Raadsfonds met trekkingsrechten voor raadsleden en in eerste aanleg te financieren door BZK. Het A en O fonds kan daarbij als voorbeeld fungeren. In het gesprek blijkt dat de politieke partijen veel waarde hechten aan het informeren en toerusten van raadsleden, in het bijzonder ook in de fase van rekrutering van nieuwe raadsleden.

Er ontstaat een gesprek over de wenselijkheid van een Raadsfonds en wie er verantwoordelijk is voor het opleiden van raadsleden. Er wordt een opmerking gemaakt over de geringe omvang van het trekkingsrecht per raadslid op basis van het geschetste budget. Een deel van de aanwezigen (PvdA en VVD) vindt dat Raadslid.Nu zich dient te concentreren op de raadsleden van lokale partijen. Een deel van de aanwezigen onderschrijft dat meer budget voor betere ondersteuning gewenst is, maar vraagt zich af waarom de vorm van een Raadsfonds – als nieuwe institutie - daarvoor de beste route is (CDA, D66 en ChristenUnie).

Roelie Bosch onderstreept namens Raadslid.Nu dat het heel belangrijk is dat het niet alleen gaat om raadsleden als individu maar dat ook de positie van de raad als geheel versterkt dient te worden. Het is daarom belangrijk niet alleen naar politieke partijen te kijken.

3. Afspraken

Het concept-rapport inclusief analyse wordt naar de politieke partijen verstuurd, zodat zij ook beschikken over de analyse die ten grondslag ligt aan het actieplan dat zij al in november hebben ontvangen.

Raadslid.Nu gaat zich beraden wat de bijdrage van politieke partijen betekent voor de eindversie van het rapport over het Raadsfonds.

De afspraak wordt gemaakt om ruim voor de verkiezingen nogmaals bij een te komen, want het is erg nuttig om gezamenlijk over dit soort onderwerpen het gesprek te hebben.